

sku građu, te građu pronađenu u bečkom Dvorskom arhivu, posebno istražio i onu u Mainzu, Historijskom arhivu u Osijeku i grofovskom arhivu u dvorcu Eltville, kod čega je u potonjem pronašao najmanje građe. U Osijeku nalazi se i izvorno pismo Karla VI iz g. 1733. I ovom je prilikom pružen dokaz o međusobnoj povezanosti čitavog svijeta, te kako se ne može predvidjeti gdje se sve može pronaći potrebna arhivska građa, niti pretpostaviti da je na račun našega naroda, čiju su zemlju carevi dijelili kao nagradu, prije skoro dva i po stoljeća došlo do veza poljskog prijestolja s Mainzom, Vukovarom i Osijekom.

K. Firinger

M. VALENTIĆ: KAMENI SPOMENICI HRVATSKE XIII—XIX STOLJEĆA. (Povijesni muzej Hrvatske, Zagreb, Katalog muzejskih zbirki II, urednik: Dr. Lelja Dobronić). Zagreb 1969. 204 str., 142 fotografije.

Kustos Povijesnog muzeja Hrvatske Mirko Valentić obradio je u knjizi, koju prikazujemo, kamene spomenike u istom Muzeju. To su razne nadgrobne ploče, skulpture, fragmenti arhitekture, natpisi i sl. iz Zagreba (pretežno iz stare katedrale), Slavonije i Hrv. primorja (samo 1 je sa Hvara). Za arhiviste najznačajniji su u tom katalogu natpisi, koji raznim podacima dopunjuju arhivsku građu o pojedinim ličnostima i događajima.

Šteta da rukopis prije štampanja nije bio dan na pregled i stručnjaku za srednjovjekovnu latinsku epigrafiju. Ovako su se potkrale neke pogreške, od kojih navodim najznačajnije. Ukazujem i na neke slučajeve, u kojima nisu predložene sigurne dopune teksta:

Spom. br. 6: neće biti »pravilno« pisanje »NECCE«, ako se to tumači kao ablativ od »nex, necis, f.« Isto tako se za prijevod »s pravednicima zagrebačkim« mora razriješiti original »CV[M] IVSTIS ZAG[RE/A?] B[IENSIBUS].

Spom. br. 7: dvaput je »RELIKVIT« umjesto RELIQUIT«. »QVE« je vjerovatnije »QUAE«, tj. natpis se odnosi na pokojnicu, a ne na pokojnika.

Spom. br. 12: možda bi ipak postojala kakva metoda da se pročita? Poteškoća oko atribucije grba navodi nas na pomisao, da bi valjalo postaviti tabele za identifikaciju grbova u Hrvatskoj, i to čak pomoću elektronskih sortirnih mašina i bušenih kartica. Svaki sastojak grba (krilo, kaciga...) mogao bi se, naime, lako kodirati na bušenu karticu ili u sistem za pronalaženje mikro-filmskih snimaka, a onda je stvar tehnike pronaći karticu ili snimak, koji ispunjava sve zadane uvjete programa za traženje.

Spom. br. 13: s malo više hrabrosti u dopunu: ...[EPISCOPUS / CANONICUS ZAGRA] BIENSIS BONE [MEMORIE]...

Pridjev »ZAGRABIENSIS« dolazi većinom uz te imenice. Onda bi i to bila nadgrobna ploča nekog crkvenog dostojanstvenika, a potjecala bi vjerovatno iz zagrebačke katedrale. Možda spojiti s br. 14?

Spom. br. 13: vidljiva je ipak lijeva, a ne »desna« ruka.

Spom. br. 15: »PIETATE PA [RENS] (? I. F.) NULLI VIRTUTE SECVN-DUS« — ako se za »U« i »V« uzima samo »V«, onda to posvuda! — ne može se prevesti »ISTIČUĆI SE U POBOŽNOSTI, U NIJEDNOJ KREPOSTI NIJE BIO DRUGI«, nego eventualno: »POKORAVAJUĆI SE POBOŽNOSĆU, NIJE NI ZA KIME ZAOSTAJAO KRIJEPOŠĆU«.

Spom. br. 17: »CHRISTOFOROVICH« (ispravno: »CHRISTOPH-«) nije hrv. »KRISTOFOR«. Ako se ide na razrješenje »ET LECT[OR]«, što je prvi član sintagme pred ET? Da nije »VIC[ARIUS]«? Razrješenje u 3. retku je skoro

sigurno »CAN ONICI ZAG RABIENSES«, jer su dvojica. Ostale pogreške u transkripciji mogu se još smatrati tiskarskima. Na kraju je vjerovatno »INTRE PIDVS«.

Spom. br. 21: Od mađ. grada Egera pridjev je danas »egerski«, a stariji je »jegarski«, a ne »jagerski«. Očito je razrješenje »VARASDIEN[SIS]«.

Spom. br. 34: trebalo je objasniti stilističku ekshibiciju sastavljača natpisa »EX PANEM FRA[NGENTE MATRE]« = »a majka joj je bila iz porodice Frankopanskih«. »ET SOROR ET MATER« trebat će prevesti valjda »i redovnica i »abbatisa« (tako M. V.)«

Spom. br. 77: nije ništa čudno što iza »ELECTVS« ne stoji »ABBAS«. Stilistika srednjovjekovnih latinskih dokumenata, a osobito crkvenih, dopušta takvo prešućivanje, (koje vodi porijeklo od jezičnog tabua) kad se radi o poglavarima (biskupima, opatima...)

Spom. br. 86 (i još neki) može biti stariji od XIII st, koje je u naslovu knjige postavljeno kao donja kronološka granica. Pogotovo isp. br. 117!

Spom. br. 87, 2. redak, izostavljeno »A[DMODVM]« (pred »R[EVERENDI]«)

Spom. br. 88: Moguće je bilo smjelije dopuniti u 2. i 3. redu: [NOT]US CUNCTIS PRO BONI[T]ATE SUA.

U zadnjem redu treba dodati »OBIIT«, kao što stoji na natpisu.

Zar se ne bi u sličnim slučajevima moglo pomisliti na potragu po matičnim knjigama? (ako ime pokojnika nije poznato, datum jest, a mjesto je skoro sigurno).

Spom. br. 116, druga polovica je vjerojatno

»VENI UC (= HUC) ORARE, M[E]M[EN]TO NOSTRI«

Spom. br. 149: »VIII KALEND. IUL.« neće se u hrvatskom ni u kojem slučaju kazati »osmih kalenda«.

Ako prema planu Zajednice povijesnih instituta i ustanova SRH dođe do sabiranja i publiciranja srednjovjekovnih i novovjekovnih natpisa u Hrvatskoj, trebat će odbaciti stari individualistički način rada — da nosilac teme sam ili uz pomoć malobrojne ekipe traži i pregledava sav materijal. S obzirom na činjenicu, da se razni natpisi — možda danas već uništeni — nalaze transkribirani u arhivima, u ostavinama profesionalnih i amaterskih epigrafičara, pokušat će Dokumentaciono-informativni centar Arhiva Hrvatske provesti akciju obavještanja svih korisnika arhivske građe, da eventualno pronađene transkripcije natpisa (a razne druge podatke za ostale teme) dostave zainteresiranim obrađivačima.

I. Filipović